

Letna naročnina znaša 40.— Din. Uredništvo in uprava v Ljubljani, Šlemburgova ulica št. 3/I. Račun pri Poštni hranilnici št. 16.160. Reklopisov ne vratašo! Telefon št. 21-09.

V Ljubljani, dne 18. novembra 1933.

Štev. 46 — Leto II.

Onim, ki se jih tiče

Fraz o enotnosti naroda in potrebi te enotnosti je bilo v teh težkih prilikah že tako zapisanih, da jih je škoda ponavljati. Največkrat uporabljajo te fraze ljudje, katerim samim se noče sloge, marveč rujejo podtalno, da kujejo svoje lastne načrte in iščejo svoje posebne namene. Ni treba navajati imen, imamo jih dovolj po vsej državi. Vsi izgledajo kot jagnjeta, vsi se cede idealizma in požrtvovalnosti, vsi hvalisajo in nosijo na prodaj svoje bisago ter računajo, da ne bo nikogar, ki bi jim vrgel v obraz resnico in razgalil njihove črne duše in temne naklepe. Vsi so nacionalisti in dobrji Jugoslovani, vsak izmed njih se čuti poklicanega, da zavzema eno ali drugo seveda čim višje in čim bolj dobičkovno mesto, nikomur ne gre v glavo, da bi mogel kedaj zapustiti svoj stolček. To bi bilo težko zlasti, če bi bilo treba napraviti mesto ljudem, ki imajo dobre oči in čiste roke ter bi natančno analizirali njih prejšnjo delovanje v dobrobit naroda in države.

Ponovno smo opozarjali več ali manj prikrite posamezne take Jugoslovane, naj bodo pametni in naj ne zlorabljajo naše potrežljivosti, ki je bo slej ali prej konec. Svarila niso začela. Še bolj drzno kot prej dvigajo nekateri od teh koristolovcev in škodljicev svoje glave, še bolj se čutijo trdne in si ne morejo predstavljati, da bi se le našel kdo, ki bi ne imel respeka pred njihovim nacionalnim delom v dobro njih lastnega žepa. S frazo o potrebi skupne fronte in slogi vseh naprednih in nacionalnih elementov v svojih ustih mešetarijo na vse mogiče načine, da bi napeljali čimveč vode na svoje mlince in izabili današnje stanje v svoj prid. Predvsem posvečajo svojo pažnjo malemu človeku. Goveore o socializmu in socialnem četu, predstavljajo se kljub polnim trebuhom in polnemu žepom za proletarje in vabijo malega človeka, naj mu sledi in naj se pusti še nadalje varati in izrabljati. Sočasno pa sede pri razkošno pogrnjenih mizah in bogate na stroške javnosti, predvsem pa na stroške onega malega človeka, česar interes jih je tako prisoten!

Tekom svojega dosedanjega dela smo bili skrajno rezervirani. — Hoteli smo urediti predvsem svoje vrste, hoteli pa smo tudi dobiti vpogled za one kulise, ki skrivajo vse to podlo in protidržavno delovanje naših kričivih oficijelnih Jugoslovanov. Imeli smo uspeh, kajti močne in strnjene so postale naše vrste, s svojim predzravnim gledanjem za kulise pa smo si preskrbeli toliko vpogleda v te zakulisne tajnosti, da bomo lahko začeli z odkrito borbo. Brez strasti in nervoznosti, po dobro premišljenem načrtu bomo začeli razkrivati vse ono, o čemur se sicer mnogo šušljiva, o čemur pa se ne sme govoriti javno. Pri tem pa se bomo držali starega pravila, da je treba prvenstveno obračunati s prijatelji. Sovražnike poznamo in baš zato niso nevarni niti nam niti našim ciljem in idejam. Razgatiti je treba najprej one, ki so tudi nacionalisti.

Ni nam vseeno

Ni nam vseeno, da znaša produkcija vse industrije in obrti v Dravski banovini letos priljeno polovico manj kot pred dvema letoma.

Ni nam vseeno, da govorimo o našem človeku, delavec danes že ne več kot o brezposelnem, nego kot o gladujočem. Da obupujejo delavske materje in da bo bodoča generacija sedanjih lačnih in bednih otrok duševno in telesno manj razvita.

Ni nam vseeno, da preplavljajo inozemski, zlasti židovski potniki naše trgovine in jim vsljujejo inozemsko blago v škodo domačega delovanja, v povečanje naše lastne bude.

Ni nam vseeno, da kupujejo nekatere naše industrije še vedno sirovine ali polizdelke v inozemstvu, mesto da bi jih nabavljali doma.

Ni nam vseeno, da kupuje naš konsum, zlasti naša žena v trgovinah svoje potrebe in inozemskega izvora, mesto da bi segala po izdelkih domačih obrti in industrije. Naš konsum se ne zaveda, da živi v Dravski banovini nad polovico ljudi od obrti in industrije. Ce teh ljudi ne bomo zaposlili v tovarnah in delavnicih, ne morejo živeti. Živela pa tudi ne bo več ostala polovica, ker bremen polovica brezposelnih zaposleni ne prenesajo.

Ni nam vseeno, ako se tovarna, ki je v inozemskih rokah, odtegne plačilu davkov v škodo ostale industrije. To so paraziti našega gospodarstva.

Ni nam vseeno, da se naša gospodarska podjetja prekomerno in neznošno obremenjuje z raznimi davčnimi dajatvami.

Ni nam vseeno, če je vodstvo tovarne ne-socialno, oziremo nima socialnega čuta do delavca-človeka. Plačuj svojega delavca po-

sti, one, ki izživljajo pod plačem svojega načrtevnega nacionalizma in državotvornega delovanja svoje osebne strasti in instikte in škodujejo s tem narodu in državi mnogo več kot vsi punktaši in drugi taki zmedenci. Vemo, da bomo radi tega napadani češ: Rušite napredno in nacionalno fronto, s tem pa pomagate nasprotnikom. Teh fraz smo čuli dovolj, verjeli jih nismo nikdar, verjeli jih bomo še manj danes, ko vemo, da uporabljajo take fraze zlasti oni, ki nimajo dobrih in iskrenih namenov.

Kdor hoče biti v resnici močan, ta mora napraviti red najprej v svoji lastni hiši in pri svoji lastni osebi. Ne moremo gledati, kako se razsipa denar v časih največje bede in največjega pomanjkanja, ko ni denarja niti za največje revereže, ki stoji zdravih rok ob strani in čakajo, kje se bo vendar enkrat našlo pošteno in primerno plačano delo tudi za njihove pridne in delavljne roke. Ne moremo gledati, kako si bašojo posamezniki žepe s tem, da zavzemajo ne po par, marveč na ducate raznih mest, dočim stoji mlada intelegranca brezposelna ob strani in postaja v svojem skrajnem obupu dostopna raznim nezdravim mislim in tendencam. Zavedamo se, da boj ne bo lahek, da bo treba pri tem mnogo dela in da tudi uspeh ne bo dosežen tako hitro. Verujemo pa, da ne bomo dolgo osamljeni in da bomo dobili v najkrajšem času nebroj iskrenih in poštenih sodelancev iz one mase našega naroda, ki je danes več ali manj brezbrizna in otopena, ker pač ne veruje več, da bi bilo mogoče spremeniši današnje stanje in voditi uspešno borbo proti onim velikim, ki so v resnici največji škodljiveci naroda in države. Ko pa bo ta masa videla prve uspehe in tudi prve dokaze, ko bo videla, da se mogotci ne upajo udariti nazaj, ker imajo slabu vest in ne bodo vedeli, kakšni udarci jih še čakajo in odkod bodo ti udarci prišli, takrat bo spregovorila tudi ta masa in storila svojo dolžnost. Ne bo več poslušala lepih in mamljivih besed takih mogotcev o socialnem čustvovanju, ne bo se puštila več varati s praznimi frazami in obljuhami, vzela bo v roke bič in udarila z njim po pijavkah.

Svarilu bodo sledila dejanja, ne radi senzacije in cenenih efektov, marveč radi nujne potrebe in v izvajjanju dobro premislijenega načrta. Na ta način bomo odgovorili vsem onim, ki se čutijo sakrosanktne ter so še danes tako prepricani o trdnosti svojih položajev in nenadmestljivosti svojih oseb, da jim ne pride niti na um možnost lastnega padca in lastne propasti. Vsled te svoje sigurnosti posegajo tudi v naše vrste. Skršajo jih razdvojiti, zato pa sejo nezaupanje proti raznim osebam, ki jih smatrajo za vodilne v nacionalističnem pokretu. Pozabljo pa, da nacionalisti niso masa, ki sledi slepo eni ali drugi osebi. Lahko zrušijo enega ali drugega, ostalo jih bo dovolj, ki bodo nadaljevali delo do končnega uspeha.

Števno, zato pa zahtevaj od njega pošteno delo. Din 180 in Din 220 na uro ni pošteno in krščansko plačilo za nobeno delo.

Ni nam vseeno, če gospodari in zapovedujejo v tovarni tuje, pa naj si bo to lastnik, direktor ali uradnik. Taki ljudje so večinoma nepotrebni. Dovolj imamo svojih sposobnih ljudi, ki bodo človekoljubno gospodarili v našem domaćem jeziku.

Ni nam vseeno, da se gotove produkejske branže prekomerno razvijajo. Z ustanavljanjem novih tovarn se odtegne kmečko ljudstvo svojemu pravemu delu in ga privlačuje v industrijsko delo. Preštevilne tovarne producirajo prekomerno, nastal bo po naravnem zakonu zastoj in s tem nove Golgoti bede in gladi industrijskega delavstva.

Pomnite vsi, ki grešite v škodo in trpljenje našega naroda in države: Nacionalno gibanje postaja tudi pri nas iz dneva v dan globlje, širše in silnejše. Ono preplavlja liki lavina vse sloje in plasti našega naroda. Mi nečemo, da propada naš narod in država. — Dovolj smo močni, da več ne prosimo, ne mi zahtevamo: Trgovcev, kupuj vse kar moreš in kar dobiš od domačega obrtnika in industrijskega. — Zavedaj se, da storis s tem tudi sebi dobro. Tako zaposliš mnogo brezposelnih in še več slabo zaposlenih, ki postanejo zase in svoje rodbine dobri konsumenti in tudi tvoji kupeci.

Industrijalec in obrtnik, kupita domače sировине. Vidaval, da sta zaposlena, torej zaposlita tudi druge obrte. Bo-

dita pravična in socialna delodajalec. Delavec je najmanj takoj koristen član človeške družbe in dober državljan, kot viden. Vajina naloga ni, da sejeta in žanjeta samo vidva in da se ekoriščata prekomernih dobičkov v breme delavca, če ga plačata po Din 180 na uro in kupeca. Vajina naloga je producirati obrine in nuditi delavcu, človeku primerno eksistenco. Ne zaposlita v podjetju inozemcev, ker najdeti doma dovolj sposobnih. Domačin ni manj vreden od tujca.

Konsument, kupuj vedno le domače blago. Odklanjam tuje, četudi ti ga ponuja nacionalno

Ni nam vseeno če gospodaci in zapovedujejo v tovarni tuje, pa naj si bo lastnik, direktor ali uradnik. Taki ljudje so večinoma nepotrebni. Dovoljimamo svojih sposobnih ljudi, ki bodo človekoljubno gospodarili v našem domaćem jeziku.

IZHAJA VSAKO SOBOTO

mlačen trgovec. Vedi, da s tem koristiš tudi sebi. Imaš ljubezen do države, do naroda in do brezposelnega človeka. Kdor pomaga ugonabljati sedanje gospodarsko krizo, je za državo. Kdor ni za narod in državo, je proti njej in s takim je treba temeljito obračunati.

Narodna Odbrana je stavila te zahteve, ki so zahtevale vsega nacionalno zavednega naroda, pod geslo »Svoji k svojim«. Svoji k svojim je posebna akcija Narodne Odbrane, one Narodne Odbrane, ki je v zgodovini srbskega naroda že večkrat odločilno in zmagovalo nastopila takrat, ko je bilo narodu in državi najbolje. Obrtniki, industrijali, trgovci in tudi vi konsumenti, pridružite se akciji »Svoji k svojim«.

Malo odgovora

Gospod urednik!

Neki ljubljanski tedenik, ki hoče biti glasilo one slovenske inteligenčne, ki se ne strinjajo z jugoslovensko ideologijo, se je že večkrat zaletel v naše meščanstvo in izobraženstvo, češ da je bil to in da je še najslabši del naroda, da je bil vedno naprodaj in da je najrajše sprejemal tuji jezik in tujo kulturo. In vse to zato, ker je večina slovenske inteligenčne danes jugoslovensko orientirana in pravilno pojmuje vlogo slovenstva v sedanjem položaju. Ker priznava ta slovenska narodna inteligencija jugoslovensko državo in vidi same v tej državi in v delu za to državo tudi rešitev slovenstva, ji očita la teknik in zadnji številki, da je brez sramu in načel. Sicer članek previdno povdara, da veljajo njegovi napadi le večini slovenske inteligence, zato pa daje vso čast manjšini, t. j. oni maloštevilni samoslovenski inteligenčni, ki odklanjajo jugoslovenski nacionalizem kot nekako škodo in nevarnost za slovenstvo. Ker pa se iz tega vidi, da je ravno velika večina naše inteligence pravilno narodno orientirana, je naša dolžnost zavrniti take očitke, ki prihajajo le iz užaljenosti, ker slovenska inteligencija ne gre za par gospodi, ki je ravno po zaslugu te države dosegla visoka mesta, ki pa vendar te države ne mera...

Poglejmo resnici odkrito v obraz! Res je, da je bilo naše meščanstvo pred vojno bolj izpostavljeno nevarnosti potujičevanja nego kmetsko ljudstvo. A to ni bilo tako samo pri nas, ampak povsed po svetu. Meščan pride bolj in dotiko s tujo kulturo in se ji torej lažje prilagodi. Prepogosto pri tem odločajo gospodarski, socialni in drugi vzroki. Kdo se je ponemčeval najbolj po naših koroških in štajerskih mestih? Inteligenčna? Ne, polinteligencija. Vajenci, pomočniki, delavci, mali trgovci, obrtniki... In kdo je reševal te kraje slovenstvu? Inteligenčna, naša slovenska inteligencija, ki je žrtvovala dovolj časa in dela, da reši ono plasti naroda — to je bilo pridobitno meščanstvo — ki je bila v največji nevarnosti. In kje so bili vzroki, da se je nam v vseh obmejnih mestih odtujeval ravno ta del naroda? Bili so predvsem gospodarski vzroki. Zato so se razmere izboljšale, kakor hitro je naša inteligencija poskrbela za primerne gospodarske ustanove in podprla naše ljudi, ki so bili prej odvisni od tujega kapitala. Pa o tem se je že dovolj pisalo.

Bil pa je še neki drugi vzrok. Ne samo pri nas, tudi drugod so se mali narodi izgubljali v velikih. Malo je bilo takih Spartancev, ki so bili varni pred vsako tujo kulturo. Ako trčeta skupaj Nemec in Francoz, je tu nevarnost potujičevanja mnogo manjša, kar je med njima drug na druga v tehnologiji. Žalibog, da je bila to takrat samo še ideja; ko se je tik pred vojno ta ideja bližala uresničenju, je tudi naša narodna odporna sila zelo vzrastla. Ne vem torej, česa naj bi se naša inteligencija — posebno jugoslovensko orientirana inteligencija — sramovala! Rayno iz njenih vrst se ni nikje potujičil, če se je, se je iz onih ozkocranijskih ali štajerskih orientiranih inteligenčnih, ki niti slovenstva v celoti niso objekti. Ni čuda, da so omagali. Bili so preslabi in premajhni, da bi vzdržali! Da je bil med liberalci kak oderuh! Mogoče. Ali jih med drugimi »prepričanje« ni bilo? In kaj more meščanstvo za to, če se je slabo »nacionalizalo«?

In da naša inteligencija ni imela načel! Imela jih je — a svoje — in se je zanje po svoje borila. Če tista načela naše polpreteklobne pisci prav tako niso všeč — ker ima sam drugo prepričanje — kakor naša nacionalna in državna jugoslovenska načela — s tem ne je rečeno, da so bila ona načela napacna. Inteligenčna namreč pri vseh narodih brez izjeme sprejema prva vse t. zv. napredna načela, zato je inteligencija. To je njena naloga in dolžnost. Kaj da je napredno itd., o tem odloča doba. Bilo bi le žalostno za ves slovenski narod, če bi v sedemdesetih letih ne bilo v njem niti enega človeka, ki bi bil sprejet sodobne nazare liberalizma. Saj so bili to nazori evropske inteligence in nasproti so nam itak radi očitali, da smo nazadnjaki in — kakor je znano — na Koroškem in Štajerskem je bilo ravno to vprašanje zelo važno pri bojih za naša mesta. Kajti meščan je hotel biti »napreden«, če bi ne bilo naprednih Slovencev, bi bili uspehi naprednih Nemcev še večji. Danes se lahko filozofira in kritizira o politiki preteklosti — a zamislimo se v naš položaj pred 70 leti in mislimo, da je malo časten posel, sramotiti one naše bojevnike, ki so v duhu časa in borbi za svoj narod obdijali sovražnika z enakim orložjem. Človek, ki ne spoštuje onega globokoga prepričanja, s katerim so se ti slovenski izobraženci borili za to, da stopa tudi naš narod v sredic z drugimi narodi, je najbrže sam brez sramu in načel.

Ne vemo, koliko narodov je, ki žive brez take »uvodene robe«, kakor so načela. Čas se izpreminja in z njim nazori in ljudje.

Slovenska inteligencija je šla z duhom ča-

sa; njen delo za napredok naše domovine se vidi povsod; sprejemala je vse one nazore, ki so se ji zdeli koristni za vse narod. Tako je sprejemala liberalne, socialne, agrarne, nacionalne in druge nauke, ki jih je priznavaš svet kot rešilne za posamezne stanove in za celoto. Gotovo je, da pridejo ti nazori lahko med seboj v konflikt, a v tem je ravno razvoj narodov. Tudi tu stopa seveda meščanstvo v ospredje. Če kje, moremo pri nas reči o meščanstvu in izobraženstvu, da je služilo vedno in povsod javnosti in občnosti.

Tako je ravno naš meščanstvo že pred vojno sprejelo jugoslovensko nacionalno idejo kot edino rešilno za Slovence. V tem znamenju se je borilo in zmagovalo. Te zmagane ga ni treba biti sram, zmagała so načela. Da je tudi narod tako storil svojo dolžnost — bi bilo nas nemara več v Jugoslaviji. Slovenska inteligencija vidi in čuti, da marsikaj pri nas ni prav in v redu — da bo treba še marsikaj v državi izboljšati — a zato ne gre v boj proti državi, ampak za državo! Zato ne negra in ne zabavlja, ne hujša mladine in ne dyga separatistični gesel na veselje našim zunanjim sovražnikom, ampak veruje v bodočnost svojega naroda in svoje države, dela in ustvarja novo državno življenje v duhu narodnega edinstva. To meščanstvo bo vedno tako, da pojde s časom naprej, čeprav se baje tudi fizično — hvala Bogu — kakor pravi pišec, izredno hitro izraja. Pa ga še ne bo tako hitro konec. Kakor v vsakem narodu ima meščanstvo in izobraženstvo tudi v našem svojem poslanstvu. Naša mesta so in ostanejo žarišča naše nacionalne sile in središče naše državne misli. To ni ne v škodo ne v sramoto slovenskemu narodu, ampak v njegovo čast in korist.

Oni, ki se bore še danes proti našim nacionalnim idealom, so podobni prav tistim nasprotnikom Slovenije in nemškutarjem pred 70 leti, ki so n. pr. na Štajerskem dokazovali našim ljudem, da je Štajerc vse kaj drugega ko Kranjec, da je tam drugačen jezik, da Kranjec delajo samo zase, da so »pervaki« kopovi itd. In so jim mnogi verjeli in ti so postali odpadniki. Kljub tej agitaciji je zmagovala slovenska narodna misel, razlike med

Kranjec, Štajerci in Korošci so izginjale, meje so padale — zedinjenje Slovenija je zmagovala. S to zedinjenje Slovenijo smo hoteli priti v Jugoslavijo, žal, da ni povsod zmagala (na primer na Koroškem in ob meji Štajerske; goriški del so nasilno odtrgali). Zdaj iste vrste agitatorji delajo proti Jugoslaviji z istimi gesli kot svoj čas nemškutarji proti Sloveniji. Zoper strašilo z jezikom, razlikami, pokrajinsko sebičnostjo. In njihovega dela se vesele onstran meje prav tako, kakor so se Nemci veselili nemškutarjev uspehov. 70 let je trajal boj za zedinjenje Slovenijo in ko je prišla, dasi okrnjena, so govorili Štajerci prav tako po svoje kot Kranjeci po svoje in bodo še dolgo, če Bog da. In tako bo tudi v Jugoslaviji čez 70 let. Slovensko meščanstvo je bilo, je in bo glavna opora slovenske kulture. Ta kultura in literatura je rastla ravno s tem, da so bila slovenska mesta odprtia vsem novim smerim, ki so se porajale po svetu. Kajti kultura raste v borbi duhov in svetov, ne pa kje za plankami, v miru in strahu božjem. Tako bo tudi v bodoče rastla naša kultura v tekmi z jugoslovensko in v borbi nasprotnimi silami. Da bo naša, slovenska in jugoslovenska, ni nikakega dvoma, ker smo tudi tudi mi in ona je izraz našega življenja. Slovenski meščan in izobraženec pa dobro čuti in se zaveda, da človek in narod ne živita samo od domače kulture in literature — ampak od dela in kruha. In tu si hoče slovenski meščan in izobraženec, pa tudi kmet in delavec, pustiti odprt pot v svojo lastno državo, ki je velika in bagata, dočim hočejo nekateri zaplankati Slovenijo, ki ne more preživljati nas vseh. Slovensko meščanstvo in izobraženstvo je torej vodilo narod v lastno državo po oni naravnim poti, ki jo je takoreč določila zgodovina. Gospodje, ki jim to ni všeč, lahko to zgodovino zavračajo in prevračajo, a zavrnili in prevrnilji je ne bodo. Z njo se bo tudi v bodočnosti razvijala naša narodna usoda. Od nas bo odvisno, da bo čim ugodnejša za nas. Slovensko meščanstvo in izobraženstvo pa bo brez sramu in avtonomističnih načel še v bodoče sprejemalo vse one zdrave ideje zunanjega sveta, ki vodijo narode boljši bodočnosti nasproti.

Za zaščito vlagateljev

Prvo društvo za zaščito vlagateljev v Ljubljani (Selenburgova ul. 3) opozarja svoje članstvo in vse vlagatelje, da vlada napoveduje važne gospodarske ukrepe za omiljenje gospodarske krize ter jih ponovno opominja:

Zakaj se je ustanovilo društvo za zaščito vlagateljev?

Obupno stanje naših denarnih zavodov sili vlagateljev in organizaciji, da zaščitijo svoje interese. Vlagatelji, to je varčevalci, so bili od prevrata sem tisti, ki so pri gospodarskih pretevah plačevali račun. Se je v spominu katastrofalni udarec vsem onim, ki so varčevali za eventualne slabe čase, in koliko jih je ob prevratu od tega varčevanja ostalo. Zlate prihranjeni krone so se l. 1918 sprememile v skoraj nič vredne papirnate krone, po načelu zkraka je krona. Vlagatelj-varčevalce je dobil za prihraneno zlato kruno 2 vinaria, to je 2%, dolžnik pa je plačal svoj dolg, ki ga je dobil kot posojilo v zlatih kronah, tudi z 2%, to je zlata kruna se je ocenila kot papirnata. Dolžnik je obdržal objekt, ki si ga je postavil s svojim posojilom, in ki je obdržal svojo vrednost v zlati valutah. Producent je prodajal svoje blago v zlati valutah, v zlati valuti je moral konsument svoje potrebujočne plačevati, le vla-

vlagateljev

gatelji je dobil za svojo vlogo v zlati valuti — 2%. Zugubil je torej 98% prihrankov.

Prišla je inflacija. Konjunktura je poklicala v življenje nebroj denarnih zavodov z razkošno režijo in večkrat skrajno lahko upravo. V spominu je gotovo še vsem, kar se tiče Dravske banovine, kako žalostno so propadle nekatere banke. In zoper so bili varčevalci-vlagatelji tisti, ki so pri teh denarnih zavodih izgubili svoje vloge, dolžniki so se pa ali na smešen način poravnali, ali pa sploh nič plačali. Stotine milijonov vlog in delniškega kapitala je bilo izgubljenega. Polovica teh izgubljenih vlog je bila sigurno last malih in srednjih slojev, ki so si s trdim delom in varčevanjem kaj prihranili. In sedaj živimo zoper v krizi denarnih zavodov, ko mora vlagatelj beračiti za maleknostno izplačilo svojih prihrankov. Ali ni sedaj zoper vlagatelji tisti, ki že plačata račun? Koliko škode je napravila kupča s hranilnimi knjižicami! Ali so merodajni činitelji kaj storili v varstvo vlagateljev? Ali ne leži na dlanih, da mora biti takega varčevanja enkrat konec, in da se morajo postaviti denarni zavodi na popolnoma drugo podlago, da se vrne zoper zaupanje v denarne zavode? Brez zaupanja v upravo zavoda ne more noben denarni zavod več eksistirati.

me spada Venus; Hermes, Herkules in kipi drugih atletov v telovadnicu ali palestra; Arijadna, plesači satirji, sirene in nimfe v vrtovu; Neptun, nereide in ribiči k vodnjakom in v kopališču.

Toda silen zgodovinski preobrat zlomi to lepo enoto. Ob Sredozemju triumfira krščanstvo, ki zanesa popolnoma novo konцепциjo posvetnega in duhovnega življenja v tedanjem kulturnem svetu. Predvsem odpravi nova vera strpljivost, ki je vladala med verstvi starega sveta. Odslej obstaja še edino ena prava vera, človek, ki si hoče prislužiti večno rešenje, jo mora odkriti, priznati se k njej in zavreči vse ostale vere, ki so v bodoče poganske in krive. Ko razpade rimsko carstvo ter se od njega odcepijo zapadne pokrajine, zlasti še ko vzhodni del tega carstva zaradi degeneracije in mehkužnosti vedno bolj slab, postane novi verski duh najčvrstjeva vez med krajem in narodi ter zamenja nadomeščati prejšnje politične vezi, ki so se razrahilale oziroma so se potrgale. V nekem času je celo izgledalo, da bo krščanstvo na novo ustvarilo v višji sferi ono sredozemsko enoto, ki so jo razbile invazije barbarov in upori legij.

Toda nova in ravnotako ekskluzivistična vera je pognala tedaj v žgočih puščavah Arabije iz nedoumljivih globin semitske duše. Del sredozemske kotline si naglo že v nekaj pokoljenjih osvoji islam. Enostotno sredozemsko sveto je bila razbita za vedno. Odslej imamo krščansko Sredozemje in mohamedansko Sredozemje, ki si stojita nasproti kot dve absolutni negaciji.

Nespravljiva nasprotja srednjega veka izvirajo predvsem iz tedanjega verskega pojmovanja. Krščanstvo in islam sta bili dve izključujoči se teokraciji. Mohamedanske in krščanske dežele so sicer med seboj trgovale in vzdrževali po načem današnjem izražanju diplomatske stike. Tudi so potovali kristiani po mohamedanskih deželah in mohamedanci po krščanskih deželah, toda obe veri sta ostali dva sovražna svetova, ki se nista mogla razumeti in sta se radi tega tudi moralno sumiščiti. Imela sta sicer tupatam lahko kake površne stike, nista pa mogla prodrati drug v drugega.

Po padcu vzhodnega rimskega carstva, posebno še po zavzetju Carigrada po Turkih se tej verski sovražnosti pridruži še vojaška rivaliteta. Med krščanskimi in mohamedanskimi narodi trajajo neprstane vojne, med katerimi so najznamenitejše krščanske vojne. Dokler ni pa bilo osnovano ottomansko carstvo, mohamedanski svet še ni predstavljal trajne in stvarne nevarnosti za zapadni svet. Toda kmalu, že v 18. in 19. stoletju napada turški imperij Evropo na morju in na kopnem.

Vlagatelji mora seči po samopomoči. Ker je pa samopomoč za poedinec iluzorna, če niso ti poedinci organizirani, se je rodila misel, ustanoviti društvo za zaščito vlagateljev, ki bo zakonitim potom ščitilo interese vlagateljev. Taka organizacija bo sigurno našla v krogu vlagateljev pritriven alen odmev, in bo ta organizacija po številu svojih članov najmočnejša. Le če bo organizacija močna, bo imela na merodajnih mestih ugled in bo z ugledom tudi zela uspehe.

V programu društva zahtevamo, da imajo vlagatelji vpliv na upravo zavoda, kjer imajo svoje vloge, da so funkcijonari zavoda matičnialno in ne samo moralno odgovorni za neopravilne izgube, da se zaščiti valuta itd.

Za vse reforme denarnih zavodov in delniških družb je pa pogoj, da se reforme vzakonijo. Reforme so pa nujno potrebne, ker

skupščina nas je izučila, in ta skušnja kategorično dokazuje, da se je sedanja oblika denarnih zavodov prezivila.

Pri tej reformi bodo pa sigurno moraligrati vlagatelji prvo vlogo, in je že zaradi tega bila ustanovitev društva nujno potrebna. Od vlagateljev je pa odvisno, če bo moglo društvo izpolniti svojo nalogo. Društvo bo moralno ščiti v tisoče in tisoče članov. Ustanovljeno je samo za Dravsko banovino. Ako se ustanovi za vsako banovino slično društvo, bo posledica ustanovitev »Saveza društev za zaščito vlagateljev v Jugoslaviji«. In kaj pomeni tako organizirana masa vlagateljev, si lahko vsak predstavlja.

Članarina (letno 20 Din) je zato tako nizka, da je omogočen pristop k društvu tudi najmanjšemu vlagatelju. Javite svoj pristop po dopisnicu in to takoj!

Obezbedjenje ulagača

U svoje vreme, kad je obrazovana anketa stručnjaka, koja je imala da predloži način za rešenje bankarske krize, očekivalo se, da će od tega rada biti rezultata još ove jeseni. Medutim, posle svestranog spodbivanja situacije je podnela izveštaj, ali se cela stvar ne kreće sa mrteve tačke. Izgleda, da će ipak ovom zasedanju Narodne skupštine, biti izvesni zakonski predlogi ki se odnose na regulisanje odnosa u bankarstvu.

Dobar deo banaka nalazi se pod zaščito čl. 5 i 6 i to je priljubo umrtilo naš privredni život. Mora se nešte učiniti za oživljavanje poslovne situacije, dati mogučnost zavodima ki so ispravni i uredni da mogu nešto da rade, ukiniti zemljoradnički moratorium ili ga bar svesti na minimum in najnužnejši obim itd. Smatra se u širim krogovima da bi i jedan dobar zakon o kontroli rada nad bankama in očitljivim odredbama o odgovornosti direktora, upravnog in nadzornog odbora; o plasmanu aktive, o ulozima itd. dosta doprineo sanaciji našeg bankarstva.

Ovom prilikom iznečemo ovde kako je regulisano pitanje uloga kod novčanih zavoda u Sjedinjenim Američkim Državama.

Najvažnija je odredba u tome zakonu osnivanja »Federal Deposit Insurance Corporation«, kojoj će pripasti zadača da banke, nesposobne za plačanja, likvidira in ugrožene uloge istih isplati povericima u jednom odredenom iznosu. Ova korporacija biće izključivo pod vodstvom direktora naimenovanih od predsednika. Korporacija je snadvena sa jednim kapitalom od 140.000.000\$, a ostatak iz uplate banaka u visini otplitlike 1/2% njihovih depozita. Pošto celokupna suma depozita banaka-članica iznosi okrog 25 milijard dolara, to bi onda iznosilo 125 milijona; po tome dolaze još uplate banaka nečlanova. Ovo plačanje mora svaka banka-članica izvršiti — a mora i banke nečlanice — učinkovito pre 1. VII. 1934 g. postanu članice. Povlašcene su sve banke nečlanice, ki so do 1. VII. 1934 g. i sve banke nečlanice; posle toga roka mora još samo banke članice da spadaju v korisnika. Za svoje uplate dobijaju banke 6%-ne akcije ove korporacije. Pored tega korporacija dobija još pravo izdavanja sopstvenih bonova do trostrukog uplačenog akcijskog kapitala. Ovih 1/2% pretstavlja samo prvu uplatu. U koliko je korporacija sa 1/4% depozita svojih članova prema njihovim obvezama u zastolu, može ponovno zahtevati

svetova, čeprav sedaj ne več radi dveh nespravljivih ter ali enakih teritorijalnih ambicij, temveč le zaradi bistveno nasprotnih življenskih nazorov.

Ob koncu svetovne vojne je bilo še vedno tako. Vzhod in zapad Sredozemja sta bila dva različna svetova, med katerima je zjalo brezno. Tujec, ki je prišel v Carigrad, je videl ljudi v širokih rdečih hlačah, pisanih skupnjah in z dolgimi tartarskimi brki. Na glavi niso imeli klobuka, temveč fez. Pozdravljali so se tako, da so položili roko na srečo, potem na ust in zatem na čelo. Žene so hodile zavite v dolge halje, kice so imele zastrč s kopreno. Človeške slike ali kipa niso videli nikjer, ker je izlam prepovedoval upočititi človeško telo. Okna so bila zadelana z deblimi rešetkami. Vino se je smatralo za vražijo pijačo, sodstva in uprave in našem mislu ni bilo. Zeno besedo, še pred desetimi leti ni bilo v Turčiji nobenega pojma družabnega in javnega življenja, ki ne bi bilo v direktnem nasprotju s tedanjimi nazorji zapada.

Danes so vsa ta nasprotja izginila, kot bi jih odčaral. V neznaniti dobi desetih let je Turčija izpremenila popolnoma svoje lice. Sedaj vlada tam skoraj točno isti način življenja kot pri nas. Turčija ima v naših dneh isto sodstvo, isto upravo, ista gledališča, isto modo in iste okuse, kot jih imamo mi. Ali lahko najdemo v zgodovini človešva primer, kjer bi se tako globoka revolucija izvedla v tako kratkem času. Francoska revolucija, fašistična revolucija in celo boljševiška revolucija niso uvelde takih silnih izprememb kot turška revolucija. Ker edino turška revolucija ni le po drla nekdanjih političnih ustanov, družabnih odločajev, vere in gospodarskega sistema, temveč odstranila je celo starodavne običaje, ki so sto in stoletja tvorili duhovne temelje mohamedanskega sveta. Ona pomeni prehod z ene civilizacije na drugo, prehod z vzhoda na zapad in v tem leži njen silen pomen. Razkol v Sredozemju izginja.

Te izpremembe niso delo tujih invazij in tujih dominacij, temveč delo enega samega človeka, ki je pognal iz srednje svojega naroda, Gazijsa Mustafe Kemala, kateri je spoznal, da nova doba stoji na več doba sanarenta in slikovitosti. S silno voljo in železno pestjo se je podal veliki voditelj svojega naroda na delo in razbil srednjeveške okrove, ki so narod upletale v temo nevednosti in zastolosti. Najprej je državo ločil od verskega upleta izlam, ki je s prejšnjim režimom bil neločljivo povezan. Kemalistični stoj stoji ob strani muzlanske slike. Pravi, da je vera nofranja zadeva državljan, ki se države kot take nič ne tiče. V

Film naše zemlje

SE ENKRAT O ZASCHITI KMETA

Na tozadenvi zadnji naš članek smo dobili več dopisov za in proti in se zato še enkrat povračamo na to zadevo.

Vsekakdo pač mora priznati, da je zaščita kmetu potrebna tako kot drugim stanovom. Začitne mere v korist kmeta se niso izdale samo pri nas, nego skoraj po celi svetu. Zato nihče nima prav, ki bi to vprašanje hotel presojati s kakršnega koli drugega vidika kot z narodno-gospodarskega.

Vsi kmetje prav gotovo niso zlezli v dolgov po nepotrebem ali vsled zapravljenosti. To vse je posledica običnih težkih razmer in motenj gospodarskega življenga. Priznati pa moramo, da pri nas kmetsko ljudstvo žal le preveč misli, da bodo njegovi dolgori črtani in je marsikateri postal slab plačnik in zanikern dolžnik, ki je drugače bil človek v redu in ki tudi še sedaj ima sredstev, da bi mogel plačati, toda vsled nepoučenosti — noče. Nekega dne bo za take račun težak.

Dolžniški nemorali, da se tako izrazimo, je dosti krivo polovičarstvo in naši zakonodajci. Ko se je kmet dozalo zaščito, naj bi ta veljala nameri, da se ga kot žrtev razmer kramkomovalo ne požene na boben, odrediti pa bi bilo že davno treba vse, da se stvar razčisti in da se plačevanje dolgov uredi po gospodarski sposobnosti. Neodločnost in zavlačevanje je zelo za obe strani, za upnika in za dolžnika ter povrh še za splošnost.

Pa tudi tisti stedljivi, ki so zaradi zaščite kmetov in zaradi zaščiti še marsikoga, neprjetno prizadeti, nimajo v vsem prav, kajti doslej naravnost in definitivno še niso nič izgubili. Zahtevati ne smejo, da bi njim na ljubo šlo nebroj kmetij na boben. Kmetij je več kot onih srečnih, sedaj »nesrečnih« stedljivev. Ne želimo jim škode, nasprotno, hočemo, da bodi pravica vsem in se tudi za nje zavzemamo, toda kar je prav je prav.

Pričakujemo, da bo vlada kaj kmalu prinesla z novimi ukrepi več jasnosti v to stanje, pričakujemo in želimo, da najde pravo pot, če ne do zopetnega nastopa poti k normalizaciji, pa vsaj za olajšanje sedanjega, vsestransko nevzdržnega stanja v denarnem in kreditnem gospodarstvu. Izvede naj se stvar tako, da bo pravično in da bo bolje. Kako bi bilo to storiti, ni naša naloga vlado učiti in s čim takim tudi ne bi nič dosegli. En nasvet pa je da damo, namreč, naj z vsem povdankom ljudstvo opozori na kako krivi poti je, če misli, da mu bodo dolgori enostavno odpuščeni, ker ta vera je med kmetiskim ljudstvom tako ukoreninjena, da je, odnosno še bo — baš ljudstvu samemu v škodo.

Stedljivi in vsi drugi, ki pravijo, da jim ljudje očitajo, da so bogatini in da jih grdo gledajo, naj ne bodo preveč nervozni in naj upoštevajo razmere kakor so, razmere, ki povzročajo svojevrstno gledanje na tiste, ki se jim od nekdaj pravi »beati posidentes« (blazeni, ki imajo). Vedeti morajo, da so naziranja o posesti sploh, celo pa o posesti velikih vsot denarja danes različna in da so baš ta vprašanja med ljudstvom danes povsod »moderna«. Rusija je odpravila osebno lastnino, ponekod je delno omejena. Neki zagovarjajo sisteme, pri katerih naj bi denar izgubil svojo vrednost kot predmet, ki more koga obvarovati, nego naj bi vrnil samo funkcijo menjalnega sredstva, odnosno merila, drugi pripisujejo vso krvivo današnje bede kreditu in obrestim, tretji celo govorijo in utemeljujejo možnost sistema življenga brez potrebe štednje in štednjo smatrajo za gospodarsko škodljivo v smislu svojih sistemov.

Spričo vsega tega se ni čuditi kaki nagli besedi zadolženca, črnemu pogledu reyeza, ki se bori za svoj življenski obstoj. Vsak gleda s svojimi očmi, a s tem še ne odloča. Še nikoli nobena juha ni bila vrela pojedena in tudi sedaj ne bo.

Ravnotako pa zadolženi ne smejo že po nekem provizornem ukrepnu, iz katerega šele mora razčiščenje in ureditev slediti — misli, da so ustvarjene razne pobožne želje, čeprav si morajo priznati, da so nemogoče.

KMETIJSKI POUK SOLI ODRASLE MLADINE

Poleg osnovnošolskega pouka je največje važnosti nadaljevalni pouk za doraščajoče mladino, ki ne študira na srednjih šolah. Ta pouk se vrši v posebnih tečajih, ki so usmerjeni z ozirom na praktične potrebe dotočnega poklicka. Tako imamo obrtno nadaljevalne šole, trgovske nadaljevalne šole in končno tudi kmetijsko nadaljevalne šole. Pouk vršijo na teh nadaljevalnih šolah učitelji in učiteljice osnovnih in meščanskih šol, ki so si v posebnih pripravljalnih tečajih dobili potrebno znanje in dotočni stroki.

Zelo važne so za nas kmetijsko nadaljevalne šole. Saj je kmečke mladine največ. Tej mladini treba dati trdno podlagu na težko življensko pot. Čeprav n. pr. polagajo silno važnost na te kmetijsko nadaljevalne šole. Učitelji se v enoletnih specijalnih tečajih temeljito pripravijo za težko nalogu. Slično je v Nemčiji. Poljaki zopet dclujejo bolj v krožkih, kjer se mladina pod strokovnim nadzorstvom sama vzgaja. Sistem so različni, a povsod je vodilna misel temeljita priprava za težko življensko borbo.

Kako pa je pri nas? Zelo žalostno. Sicer imamo v Dravski banovini tudi nekaj nadaljevalnih šol. Toda svojega namena ne bodo dosegli, ne v strokovnem ne v vzgojno-idejnem pogledu. Učiteljstvo se v partedenških tečajih le popolnoma nezadostno pripravlja za težke naloge. Sicer se vedno povdara, da nadaljevalne šole pri nas niso strokovne, temveč le idejne. Vzbujajo naj le ljubezen do domače grude, do poklica, do domačih šeg, do naše vere in do naših običajev in šeg. Ne vemo, ali je to res edino. Življenie je danes resno, strogo in realno. S samimi idejami ne pridemo do cilja. Nastane pa vprašanje, ali je baš ta ideja, ki jo poudarja naše nadaljevalno šolstvo, pravilna osnova za življensko pot naše kmetiske mladine. Ali je sploh v soglasnosti z državno idejo? Mesto ideje krepke, enotne, nacionalne Jugoslavije povdarijo ljubezen do ožih domačih običajev in šeg. Ni to partikularizem, ki ni v skladu z idejo enotne Jugoslavije? Mesto verske strnosti in enakopravnosti povdarijo ljubezen do domače vere, torej povdarijo versko plat tam, kamor gotovo ne spada.

Končno si dovoljujemo vprašanje, ali je res duhovnik, ki izvira iz krogov nekdanje plemenske stranke, najbolj poklican, da idejno vzgaja našo mladino? Ali pedagogi in agronomi pri nas res ne poznavajo osebnosti, ki bi znala idejno in strokovno voditi šolanje kmetiske mladine? Ali bomo res prepustili to vzgojo ožji plemenski in verski samoslovenski mentaliteti? Ali ne bo država zahtevala, da se javna vzgoja mladine spravi na edino zdravo osnovno: na idejo enotne nacionalne države?

KINO IN SOLE

Dodatno k našemu članku v štev. 45. »Pohod« o kinopredstavah, ki se prirejajo za šolsko mladino, smo ugotovili razne podrobnosti in pojasnila.

Film »V znamenju križa« je izvajala ZKD v Ljubljani, ki si je nadela nalogu s kulturnimi filmi širiti prosveto in izobraže-

vati našo mladino, ZKD se poslužuje filmov, ki jih cenzura v Beogradu označuje kot kulturne filme, primerne za mladino. Film »V znamenju križa« je ZKD prejela v izvajanje tudi kot kulturni film, primeren za mladino. Ker je imel film to potrebno cenzurno klavzulo, je ZKD zaprosila pristojo šolsko oblast, da se dovoli šolski mladini prisostvovati izvajanjem filma. Šol. oblast je to pripričalo izdala pod pogojem, da se iz filma izloči vse, kar bo njen zastopnik smatral za neprimerno mladini. To se je zgodilo in iz filma se je izločilo približno 1 petina filma. Iz filma sta se izločili dve popolni sceni in razne posamezne slike ter neprimerni napisi.

Naš dopisnik je film videl najbrže pred dijaškimi predstavami, ko se je izvajal v prvotni neskrčeni in za mladino absolutno neprimerni obliki, in ni vedel, da je prosveta oblast v tem pimeru izvršila svojo dolžnost.

Z obhodov

Konjice

Odgovor anonimnemu dopisniku »Slovenec« iz Konjic na njegovo duhovito besen v »Slovenecu« od 10. novembra 1933.:

Predvsem priporočamo dopisniku, da prihvadebasni svojim ljudem in jih opozarja na razne primere iz živalskega življenga, ko so jih tako potrebeni, kakor menda nikjer klerikale na svetu in to baš v Konjicah. Verjamemo, da gre njegovemu krogu »Pohod«, ki ga on označuje kot »listič« in »vlečernalka« v svoji onemogli jezi, zelo na živec in jemlje gospodom ob sobotah in nedeljah, ko se »Pohod« kolportira po okraju, tek. Če ima dopisnik v svoji duševni pokvarjenosti pogum objavljati lažne vesti po časopisu katoliške akcije, katerevu biti moralna biti resnica in ljubezen do bližnjega nad vse na svetu, potem naj ima še korajzo, da se zglaši ta človeška propalica v pisarni tukašnjega advokata dr. Mejaka Ervina, da se lahko napravi kratek obračun! Naš dopisnik pričakuje, da bo to konjiški dopisnik storil v najkrajšem času. Sicer pa naj si zapomni, da sega roka nacijonalistov danes v Jugoslaviji že zelo daleč in če treba tudi do Apatič, ker se bo moralno prej ali slej dognati, kdo je ta anonimni dopisnik, ki seveda zamolči ali noče vedeti, da so baš bivši Orli in številni duhovniki v svoji breznenosti naravnost siliši mlade ljudi, da so se prostovoljno javljali k »Jungšcom« in jih blagoslavljali in so menda dopisnik ter njegovi trabanti gotovo tudi že pozabili, da je bil bivši poslanec SLS iz Gorenjske glavni poveljnik »Jungšev«. Za ta primer pač zopet velja ona prislovica »Primitate! V farovžu je skrit!« Naj si zapomni dopisnik te besede in naj vzame na znanje, da v slučaju, da bo objavljen iz Konjic še tak sličen lažni članek, da bo maševanje tako, da bo zaledgo za vedno in če morda pri tem tudi tripi o nedolžni ljudje.

Z lažni je konjiški dopisnik že od nekdaj nastopal zoper nas, nikoli še do danes ni dal stvarnega odgovora na naše objave. Zajek vendar ne odgovori na vse naše stvarne objave, ki se tičejo številnih političnih delikativ, nepoštenih dejanj, podtikanj in drugih lepih cvetov iz vrta patrona sv. Jurija? Marsikat odgovor je že sprejet od sodišča, marsikat odgovor pa bo še dobil, če ne od sodišča, pa od nas samih, ki se bomo pri našem poštrem javnem delu moralno poslužiti pravice sa-moobrambe. Mislimo, da se razumemo!

Punktašem v našem okraju nikakor ne gre v glavo, da jim je za večje odčlenkalo in da jim je vse pošteno ljudstvo obrnilo hr-

Istotako ne morejo ne prosveta oblast ne vodstva šol odgovarjati za to, da niso mogli vsi dajki k predstavam zaradi navala, temveč je zato odgovorna kino-uprava, ki bi bila moralna bolje razvrstiti razpored šol.

Gornja ugotovitev pa nam razkriva neko drugo dejstvo. Cenzurna oblast, ki izvršuje pregled kulturnih filmov in izdaja cenzurne klavzule za filme, ki naj bi bili primerni za mladino, vsekakor ne vrši svoje naloge tako, kot bi si jo mi želeli. Tu bo treba remedure! Vprašamo se, zakaj se za filme, ki se proizvajajo v Ljubljani, ne vrši cenzura v Ljubljani? Naši poslanci imajo tu priliko zastaviti svoj vpliv in besedo. Dokler to ne bo urejeno, pa naj se našemu dijaštvu ne dovoljujejo predstave kulturnih filmov, vsaj ne brez predhodne rigorozne cenzure lokalnih prosvetnih oblasti.

bet, ko raznašajo najrazličnejše vesti o zadnjih občinskih volitvah. Seveda pri tem tudi skušajo po svoji starci metodati blatiti in obrekovati naše ljudi, zlasti one, ki so v zasebnih službah. Med drugim raznašajo tudi govorico, da so morale občine plačati račun za družabni sestanki, ki so ga imeli nacionalni volileci po končani zmagi v konjiškem Narodnem domu. K temu pristavljam, da pač merijo po svoje, ker so imeli klerikalci navado, ko so bile bla-gajne polne, in jim je raslo žito v klasie, prirejati na javne stroške likofe.

Vsakogar, ki se ga bo zamoglo identificirati pri raznašanju teh lažnih vesti, se ga bo izročilo sodišču, dobil bo pa tudi še izven sodišča svoje plačilo na primeren način. Ne-kaj toži že teče pri sodišču.

V takajšnji trgovini Šumer Martina se nahajajo v izložbi še vedno neke razglednice z nemškimi napisimi »Totale Konjice, Ruine Tatzenbach«. Pozivamo lastnika, da te razglednice odstrani iz izložbe, ker živimo v Slov Konjicah!

V takajnjem Katoliškem domu se vršijo od časa do časa predstave zvočnega kina. V soboto 11. novembra se je vršila tudi tak predstava, pri kateri je nastopil nek plesni par v kostumi, ki niso žalili katoliških oči. Ugotavljamo to kot kronisti s pripombo, da na tem primeru zopet vidimo, kako neresno je vzeti očtek škofov v znani protosokolski poslanici, ko tam navajajo, da se pri Sokolu goji nagota v ples. Predstave se udeležuje tudi mladina in bo morala oblast nekaj ukrepi na tozadenvno.

Gradac v Beli Krajini

DRUŠTVENO ŽIVLJENJE

Z jesenjo je zopet oživelno društveno življene pri nas. Društvo kmelskih fantov in deklej je o Vseh Svetih pod vodstvom svojega pevovodje g. Skorjanca odpelo na pokopališču tri lepo naščirane žalostinke, izmed katerej je posebno ugajala Doberdob, ter navočim privabilo solze v oči. Isto društvo je pripravilo za nedeljo 12. t. m. svoj prvi koncert. Tudi sruje baje svoj šahovski odsek, kar bi bilo prav umesno, saj je prodrla ta plemenita igra že po celi svetu in stoji v nekaterih državah n. pr. v Rusiji celo pod državno zaščito.

Istotako pa je oživelvo življene v sokolski dvorani. Sokol pripravlja letos posebno slovesno praznovanje 1. decembra, ter bodo načrtovili vsi oddelki od članov do dece z nekajliko prav lepimi točkami. Tudi se je ustano-

da pomeni Slovenin ali Slavjanin — človeka bivanja ob vodi. In ta razlagajo precej verjetna iz filološkega pa tudi zgodovinsko-geografskega vidika z ozirom na pradomovino Slovanov.

S pradomovom so dobili Slovani tudi svojo pi-savo ali črkopis. Če so imeli Slovani tudi v poganski dobi svoj črkopis, ne moremo dokazati, četudi imajo vsi Slovani za pisanje skupno besednico. Ta beseda je gotovo že praslovanskega izvora. Bolgarski menih (černorizac — črno oblečen) Hrabr omenja v začetku svojega dela: O pismenih (o pisavi), da niso imeli pogansk Slovani svojega črkopisa, ampak so s črtami in rezci čitali in vedečevali. (Prim. Hunen, Buchstaben; srbohr. rabos, kar pomeni urezati.)

Torej so imeli Slovani ko pagani tako imenovan: figurativno pisavo, kakor so jo imeli verjetno tudi drugi indeoevropski narodi, ki so se naselili po Evropi. Tej trdnji se ne protivi etimologija besede pisati. Kajti v starini davno »pisati« nomenilo to, kar pomeni danes, marveč je pomenilo: rezati, črtili v kamen in drevo, pa tudi: slikanje sploh, črtajanje raznih znakov, kar nam potrjuje spet današnja ruščina: pisati — slikati. (Prim. naše pisance, pisano polje.)

Stari Slovani so pa tudi poznali že grški in latinski črkopis, o čemur nam sporoča černorizac Hrabr v že omenjenem delu o pisavi. Toda niti grški niti latinski črkopis ni imel dovolj znakov za slovenske glasove (č, š, ž, nasale, poluglasilne itd.). Zato je bilo pisano z obema črkopisima v slovenščini silno težko. (Prim. današnje nepopolno pisanje polglasnikov v slovenščini ter pravopisno zasedno šumnikov pri naših starih pisateljih.) Sele modri Konstantin (Sv. Ciril) je sestavil Slovanom prvi črkopis, ki je ustreza popolnoma potrebam slovenskega jezika. Črkopis je imel znake za vse glasove v slovenščini — tako, da lahko še danes smatramo naš prvi črkopis za najpolomejš med vsemi črkopisi vseh kulturnih narodov. (Prim. angleški črkopis, pravopis ter artikulacijo!) Z novo pisavo je začel pisati sam sv. Ciril, seveda na božne knjige (kakor naš Trubar — ki je v resnicu tretišči po sv. Cirilu, opravljal isto misijo pri Slovencih).

Ko smo dobili Slovani svoj črkopis — smo lahko stopili v krog kulturnih narodov ko nositelji načrta in kulture.

Naš prvi črkopis je glagolica. Glagoliti pomeni golati, govoriti. Sv. Ciril je sestavil glagolico morda še pred odhodom na Moravsko (863.) po grški kursivni pisavi. Napisal je tudi prve knjige, ki so bile liturgične. Glagolica se je kaj hitro širila

turških šolah ni več verskega pouka. Toda kemališčni režim tudi ne propagira brezversta, ker priznava vsakemu človeku popolno pravico razpolagati z svojim notranjim prepršanjem. Kljub temu predstavlja ločitev izlana od države, ukrep, ki je izpodnesel temelje nekdanje države kalif

vil tamburaški odsek sokolske dece, ki je pričel že delovati in kaže dosedaj, da se bo razvил kar najlepše. Zeleti bi bilo, da bi začeli s tamburaskimi vajami tudi starejši člani prejšnjega tukajšnjega tamburaškega društva, ki je bil izvrstno izvezban ter bi dajal sedaj mladini prav gotovo lepo vzpodbudo. Iz vsega tega je razvidno, da vlada v sokolski dvorani prav živahnno delovanje ter da se članstvo zaveda, da pomeni sokolska ideja — večno gibanje in neprestano izpopolnjevanje, vse pa v korist svojem bližnjemu in svoji ljubljeni domovini.

Čakovec

Pred tukajšnjim čakovskim sreskim sodcem se je vršila 9. novembra zanimiva razprava proti znanemu trgovcu Klemenu Beli. Obtožil ga je državni pravnik po § 5. kaz. zak. Obtoženec je branil advokat dr. Schwarz. Priča Ferdo Farkaš je izpovedal, da ga je obtoženec 17. julija t. l. v svoji trgovini opsal s smrdljivim Krobotom v madžarskem jeziku brez vsakega vzroka. Priči Samuel Stern bivši Klemencen pomočnik in pomočnica Požgaj Marija sta izpovedali, da je g. Klemencen jako »grob« in strog napram svojemu osebju in da psuje, da pa inkriminiranih besed nista slišali. Sicer nista izpovedala nič bistvenega. Pomočnik Stern Samuel se je izgovarjal, da nima dobrega spomina. Med zasiščevanjem je prišlo parkrat do ostrih kontradikcij med zagovornikom dr. Schwarzen in pričo Farkašem. Zasiščevanje je trajalo od 8.30 do 12.30. Razprava se je nadaljevala dne 13. novembra. Po obrambnem govoru zagovornika, ki je apeliral na oprostitev, odnosno blago kazneni, je sodnik g. Pavlović izrekel obsodbo. Mesec dni zapora, 2000 — Din denarne kazni brezpogojo ter plačanje vseh stroškov te razprave. Sodnik je v skrajnem enourmnu govoru tehtno utemeljil razsodbo. Obtoženec je po zastopniku vložil priziv. Za razsodbo je vladalo v Čakovcu veliko zanimanje.

Koprivnik pri Kočevju

Kakor že svoječasno omenjeno, da se pri službah božjih za državne in narodne praznine ne upošteva svečanost, kakor bi se morala. Sedaj pa, ko se ima popolno priložnost, da se smiselnopravnost, nam naš g. župnik August Schauer ne dovoli, da bi Slovensci prisostvovati na državnem praznik, dne 17. XII. 1933 službi božji s svojo pesmijo. Morda zato ne dovoli, ker je ta dan nedelja, in ker se udeleži nedeljske službe božje večina župljana. Gotovo se g. župnik boži, da ne bi nemški del tukajšnjega prebivalstva slišal slovensko cerkveno pesem. Celi stvari stop. Ako se ne upošteva naše zahteve, Vam obljudljamo znamenja sredstva preteklih časov.

Krajevna organizacija Narodne Odbrane Št. Jakob — Trnovo — Barje, vabi vse svoje članstvo, da se sigurno udeleži članskega sestanka, ki se bo vršil v četrtek 30. novembra t. l. točno ob 20. uri v verandi gostilne Češnovar na Dolenjski cesti.

Odbor.

Ustanovna skupščina Jugoslovenskega nacionalističnega akademškega kluba Edinstvo se bo vršila v nedeljo dne 19. novembra 1933. ob 1/2 10. uri dopoldne (brez akademške četrti). Kraj bomo pravočasno javili vsem izvršnim članom kluba v posebnem pozivu, ki bo služil kot legitimacija za vstop na ustanovno skupščino.

Pripravljalni odbor J. N. A. K. »Edinstvo«.

med pokristjanjenimi Slovani. Toda zavist in intrige nemških škofov so po smrti moravskoga kneza Kastislava — ugasnile mlado slovansko književnost v glagolici pri sev. zah. Slovanih ter odprle pot latinični. Iz Moravske izgnani učenci svetih bratov Cirila in Metoda so nato delovali v Bolgariji. Mogočni car Simeon je podpiral domačo književnost, tako da lahko imenujemo to dobo: zlata doba stare književnosti, pisana v okrogli ali oblačni glagolici (ki jo imenujemo tudi bolgarska, ker se je tam najbolj razširila). Glagolica pa se ni širila le na sever (Moravska, Panonija) in vzhod — temveč tudi na zahod, kjer se je ohranila še do danes pri glagoljaših. V 12. in v začetku 13. stol. je bil na Hrvatskem še okrogli (bolgarski tip), pozneje pa se je razvila poseben tip: oglati ali šiljasti (morda pod vplivom gotice). Imenujemo ga tudi hrvatski tip. Tudi na Hrvatskem je bila književnost najprej le nabožne vsebine, od 15. stol. je pa tudi posvetna literatura pisana v glagolici.

Najstarejši glagolski rokopis so »Kijevski lističi« z elementi češko-moravskoga jezika. Sestavljeni so po latinskom bogoslužju, napisani so pa bili ali pred smrтjo sv. Metoda ali po kmalu po njegovi smrti. Ni izključeno, da so krozliči tudi Kijevski lističi med hrvatskimi glagoljaši. Najstarejši hrvaški glagolski rokopis je »Glagolita Ciozianus« (Klocov glagoljaš), takoj je imenoval Kopitar, na Tirolskem najdena glagolske odlomke. Znamenit je tudi Misal kneza Novaka iz l. 1368., ki je po mnenju hrv. znanstvenika Vodnika, bil vzor prvenu tiskanemu Misalu iz l. 1483.

Svetlo ohranjenih nabožnih knjig v glagolici je veliko, poleg tega so še razni pravni zapiski ohranjeni, kakor n. pr. Vinodenški zakon itd.

Hrvatski glagolski rokopisi nimajo tiste vrednosti kakor stari rokopisi v cirilici, ker so to le drobni zapiski lokalnih dogodkov ter cerkevnih in nabožnih tekstov. Vendar so neprečenljive vrednosti, ki priče iz nekdane dobe, ko je bila glagolica uraden črkopis. V teh spisih se odraža tudi jezik stare dobe ter je velik pripomoček za studij o razvoju hrvatskega jezika. Ti spomeniki so nadalje tudi dokaz, da je naša jugoslovenska književnost bila ena — glagolska.

In še več. Glagolica je pred l. 1000. bila občina pisanja vseh Slovanov. Ze omenjeni »Kijevski lističi« nam pričajo, da so romani iz Moravskoga v Kijev, kjer so se hranili v Kijevski duhovni akademiji. Znamenit je tudi Zografski evangelij, imenovan po samostanu v Bolgariji. Je važen zaradi glagolnih oblik. Važen vselej slovenških oblik in slovarja je »Marjanski evangelij«, ki se hrani v

Streljske družine

Savezna streljska družina na Jesenicah je priredila v četrtek prvi sobno streljanje, pri čemer je že prva vaja pokazala veliko zanimanje članstva. Vse nadaljnje vaje v sobnem streljanju se bodo vršile vsak četrtek ob 20. uri na kegljišču kavarne gospa Copove Ivanke, kjer vodi te vaje naš agilni streljski mojster br. Kerstein Fr. Streljska družina je pokazala na svojem letnem strelšču že lepe uspehe, zato tudi v sobnem streljanju ne sme zaostajati.

Odbor.

Str. družino v Konjicah zapušča njen predstavnik Šmalec Leopold, ki odhaja te dni na svoje novo službeno mesto v Radovljico. Za družino si je stekel lepe zasluge, sodeloval je tudi v lutkovnem odseku sokolskem. Želimo mu na novem mestu mnogo zadovoljstva, obenem pa se mu zahvalimo za njegov trud in delo v Konjicah.

A. Eropkin:

Privreda Jugoslavije

(Značaj zemljoradnje.)

U zborniku »Naša nacionalna privreda in narodni prihod« sav narodni dohodak računa se u 80 miliard dinara; i to: od poljoprivrede 18-6 miliardi; od stočarstva 12-9 miliardi; od šumarsvca 3-9 miliardi. Svega od seoskog gazdinstva oko 35 miliardi dinara. Ma da su računanja ovoga zbornika primitivna i približna, ipak najtačniji su baš podatci, koji se tiču zemljoradnje, i koji su izradjeni od same Vlade. Dakle od svih 80 miliardi dinara narodnog dohotka, obih 35 miliardi najsigurnije su. Ostale cifre mogu biti sumljive, sporne. Tako, nečeemo potpuno verovati u cifre dohotaka od zanata u sumi od 7-75 miliardi dinara, tim više što i sam broj zanatlija nije poznat, buduci je izračunata relativno prema nemačkoj statistici.

Istotako samovoljno je izračunavana zarađa kolskog in kiridijskog saobraćaja: nemogučno je zamisliti, da zarada ovih radnika, koja je izračunata iznad 2 miliarde dinara, mora nadvisiti zaradu železničkog saobraćaja, izračunatoj u sumi 1-8 miliardi dinara. Ako se u ovoj sumi zarade kolskog saobraćaja nalazi i zarada i poljoprivrednika za prodaju zemljoradničkih proizvoda, onda nehotično ističe se pitanje, zašto nije računato zasebno i nije ocenjena zarada zemljodelca isto kao što je izračunata zarada zanatlija?

Najzad, potpuno je nemogučno pripisivanje za opštu svetu narodnog dohotka tako rečeno »izvedeni dohotek« tj. dohotek od slobodnih profesija, koji su izračunati oko 10 i po miliardi dinara. Sasvim nerazumljivo je, zašto ova zarada može biti pripisana narodnemu prihodu, kad ovaj rad slobodnih profesija ne dodaje nikakve nove realne vrednosti za robu i za proizvod, jer i ona zavisi isključivo od dohotaka drugih slojeva stanovništva: sva tica slobodnih profesija postoje samo utoliko ukoliko ostali slojevi stanovništva daju im od svojih stvarnih dohotaka, koji su več izračunati u zborniku.

Ove popravke unosimo u izračunavanje

Sv. Geri na Grškem. Omenim naj še »Sinajski psaltrij« (zbirka psalmov), »Sinajski euharolij« (zbirka cerkevnih molitve) itd.

Toda glagolico je kmalu izpodrinila v Bolgariji in Raški (Srbiji) praktična cirilica. Sestavil jo je sv. Klement, učenec sv. Cirila in Metoda. Posebna vrsta cirilice je bosancica. S cirilico pšejo se danes vzhodni Slovani, ki so pravoslavne veroizpovedi. Toda s cirilico so pisali tudi katoličani v Besni do 19. stoletja. Med najstarejše spomenike v cirilici, pričevamo »Savino knjigje« (je zbornik evangelijskega v »Suprasaljski zborniku«, ki je najobširnejši spomenik v staroslovenščini. Ima 24 žitij svetnikov, 20 duhovnih besed (pridig) sv. Janeza Zlatoustega ter 2 drugi pridigi. Rokopis je najkasneje iz 9. stol. Ime imena od samostana Sv. Jurija v Rusiji, kjer je bil najden).

Zaljubil, ti spomeniki niso ohranjeni v originalnem rokopisu, ampak so ohranjeni v prepisih. Vendar lahko posnamemo iz njih, kakšen je bil prvi književni jezik vseh Slovanov, ki se je govoril v časih sv. bratov.

O jeziku, ki sta ga pisala sv. brata, sta dve teoriji, in sicer panonska teorija, ki se naslanja na dejstvo, da je jezik podoben slovenščini ter zgodovinsko dejstvo, da sta delovali sv. Ciril in Metod med panonskimi Slovenci. To teorijo zastopajo: Dobrovšky, Kopitar, Miklošič. Druga teorija je makedonska in jo zastopajo zlasti: Šafarik, Jagić, Oblak. Opisajo se na dejstvo, da sta sv. brata poznavala govor iz okolice Soluna in da je sv. Ciril še pred odhodom na Moravsko v Panonijo napisal najvažnejše molitve doma. Tudi je ohranila makedonsčina marsikaj, cesar slovenščina nima. Najnovejši filologi (n. pr. prof. Belić) so pristaši te druge teorije. Vedeti pa tudi moramo, da v časih sv. Cirila in Metoda še ni bilo takih govornih razlik med slovenškimi jeziki, kakršne so danes.

Jeziku, v katerem sta pisala sv. brata, sta dala ime »staroslovanski jezik« Kopitar in Miklošič. In to ime smo ohranili tudi danes, medtem ko ga drugi znanstveniki n. pr. Leskien imenuje »starobolgarski« ali »srkvenoslovanski«.

Ta jezik je običi vsem Slovanom. Seveda so sčasoma razni prepisovalci vnesli v pratek lastnosti svojih narečij in tako so se kmalu izčimile tri redakcije: ruska, bolgarska in srbohrvatska. Drugi Slovani so izpadli iz te kombinacije, ker so zamenjali glagolico, oziroma cirilico z latinico.

Stará književnost v cirilici je etvela v dobi, ko so vladali v Srbiji vladarji iz dinastije Nemanjićev. Iz te dobe so ohranjeni spisi v poetični in prozni obliki. Poezija je posvetna in cerkvena.

IZJAVA

V št. 17 »Pohoda« z dne 31. decembra 1932 smo na četrti strani objavili »Javno vprašanje« na gg. Viljema in Riharda Abela kot lastnika steklarne v Hrastniku. Dalje smo v št. 3 »Pohoda« z dne 21. januarja 1933 na drugi strani objavili članek »Krisa steklarske industrije« in v št. 6 »Pohoda« z dne 11. februarja 1933 na drugi strani članek »Še o krizi steklarske industrije« pa Sjedinjene tvornice stakla d. d. v Zagrebu.

Zaradi vsebine »Javnega vprašanja«, naboljšenega na gg. Viljema in Riharda Abela, sta vložila proti nam tiskovno tožbo gg. Viljem in Rihard Abel, zaradi vsebine člankov »Krisa steklarske industrije« in »Še o krizi steklarske industrije« pa Sjedinjene tvornice stakla d. d. v Zagrebu.

Ker smo se tekmo tiskovne pravde prepričali, da očitki, naperjeni proti zasebnim obtožiteljem — in to prav tako oni proti gg. bratom Abel, kakor oni proti Sjedinjenim tvornicama stakla d. d. — ne odgovarjajo dejstvu, te očitke lojalno preklicujemo in obžalujemo.

Uredništvo.

Nemškutarju in narodnemu odpadniku sramotilni pečat sredi čela, da se mu bomo že od daleč izognili!

ishraniti ako ne, svu zemlju, to bar samo sebe? Zbog koga rade fabrike, magazini, banke, ako nema izvoza za granicu, a unutrašnji trg nema novca? Od koga bi primili radnici pare i odake bi država dala platno činovnicima? Zar iz ovih malih industrijskih proizvoda za izvoz?

Naša zemljoradnja jest alfa i omega svega našega narodnog in državnog gazdinstva, cele naše privrede, našeg kredita, naše industrije i naše valute. Ja namerno preterujem i zgušnjavam boju i pogoršavam stanje krize poljoprivrede, da najbolje razbirsim relativno značaj seoskog gazdinstva u opštoj privredi zemlje. Na sreču njen stvarni položaj mada je ozbiljan, nije beznadejan.

I ovi podaci narodnog dohotka, koji su približno izračunati v zborniku »Naša narodna privreda«, veoma su zgodni za opredeljenje uloge in značaja poljoprivrede. Tako np. dohodak industrije je uračunat u 5-8 miliard dinara, dohodak trgovine u 8-3 miliardi dinara in kučevna prerađivačka delatnost u 4-8 miliardi dinara. Jasno je da sve ove sume narodnog dohotka ne mogu obezbediti narodno gazdinstvo zemlje, i tretiraju se samo kao sporedni i pobočni prema osnovnom dohotku od zemljoradnje.

Jugoslavija osim proizvoda poljoprivrede, stočarstva, šumarstva in neke vrste teške robe male vrednosti (ruda) gotovo ništa ne izvozi. Sve izradjenevine njene sopstvene industrije ostaju u zemlji i troše je isti zemljoradnici, proizvodi, koji su pali u ceni. Zato se i pojednačila nepomičnost robe in industrije.

Sve zemlje po trgovinskem prometu sa Jugoslavijom klasificiramo v dve grupe: u prvu države, koje daju Kraljevinu aktivan trgovinski bilans: u drugu — države, koje daju pasiv bilans; veoma je interesantno proučiti, koja roba prevlira v trgovinskem prometu sa ovim državama. Iz podrobнog izučavanja jasno je, da je položaj naša Kraljevine u medjunarodnom robnom prometu povoljan, jer naša zemlja daje drugim državama predmete prve potrebe i to: žito, meso, drvo, voće itd.; dok susedne države daju u zamenu svoju industrijsku prerađevinu i to najviše: tkaninu: odelo, obuću, mašine i ostalo. Sve ove države prodaju nam jednak robus, tako da naša Kraljevina može birati između konkurenata.

Razume se da i Jugoslavija ima dosta ozbiljnih konkurenčnih za njenu poljoprivrednu robu, kod prekomorskih zemalja, koje zbog svoga ogromnog prometa i blaga diktiraju cene cerealijama celom svetu. Ali ovo je svetska pojava i zasebne države ne mogu se sa njom boriti. Ali mi imamo u vidu naše sitnije suseske interese i uzajamna odnose, koji se regulišu trgovackim ugovorima.

Canada ili Australija mogu uvoziti u mašlu Austriju ili Italiju, žito, meso i voće. Ali ovo će akcija biti jednostrana, jer prekomorske zemlje neće niti od Austrije niti od Italije uzimati njihovu izradjevinu; prekomorske ptičije su zavetne od ostalih močnijih država, za koje su one samo njihove kolonije. Međutim svaka država teži da ustanovi aktivni trgovinski promet i da sačuva svoje zlato u zemljama.

Svaka pametna vlast shvata i računa svoju ulogu i težinu trgovinskog spoljnog prometa. Možemo se nadati da će Jugoslavija dobiti najbolje ugovore, jer su njeni položaj i njezin stanje na međunarodnom trgu veoma najbolji, kako po vrsti robe, tako i po sredstvu i